

V Bruseli 22. novembra 2019
(OR. en)

14303/19

SAN 473
SOC 757
ECOFIN 1053
COMPET 754

POZNÁMKA

Od: Generálny sekretariát Rady

Komu: Výbor stálych predstaviteľov/Rada

Predmet: Príprava **zasadnutia Rady pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti**, ktoré sa uskutoční 9. decembra 2019

Hospodárstvo zamerané na dobré životné podmienky – ďalšie kroky týkajúce sa investovania do zdravia ako jeho kľúčovej zložky

– *diskusia o smerovaní*

Delegáciám v prílohe zasielame poznámku predsedníctva. Táto poznámka má slúžiť ako základ pre diskusiu o smerovaní na tému „Hospodárstvo zamerané na dobré životné podmienky – ďalšie kroky týkajúce sa investovania do zdravia ako jeho kľúčovej zložky“, ktorá sa uskutoční na zasadnutí Rady (EPSCO) naplánovanom na 9. decembra 2019.

Hospodárstvo zamerané na dobré životné podmienky – ďalšie kroky týkajúce sa investovania do zdravia ako jeho kľúčovej zložky

Rada Európskej únie prijala 24. októbra 2019 závery¹ o hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky ako **nový horizontálny prístup k politickému rozhodovaniu, vymedzovaniu priorít a riadeniu.**

V záveroch sa zdôrazňuje, ako sa v **hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky kladú ľudia a ich dobré životné podmienky do centra tvorby politik a rozhodovania a dobré životné podmienky ľudí a udržateľný hospodársky rast sa považujú** za vzájomne sa posilňujúce faktory, a nie za protichodné ciele. Predpokladá sa najmä prierezová spolupráca medzi rôznymi oblasťami politiky, ako je zdravotníctvo, sociálna ochrana, zamestnanosť, rodová rovnosť, konkurencieschopnosť, životné prostredie a vzdelávanie.

Zdravie je základným determinantom a zložkou dobrých životných podmienok. Pozitívny vplyv, ktorý má zlepšenie zdravotného stavu na iné aspekty prispievajúce k dobrým životným podmienkam ľudí – ako je napríklad dosiahnutý stupeň vzdelania a účasť na trhu práce – a na potenciálne úspory pre spoločnosť, výrazne presahuje jeho vplyvy na rast hrubého domáceho produktu. Naopak, zlý zdravotný stav okrem toho, že si vyberá daň u dotknutých jednotlivcov, spôsobuje i značné zaťaženie spoločnosti a verejných financií. Z hospodárskeho hľadiska sú **predchádzanie zlému zdravotnému stavu a podpora zdravia** účinnejšími spôsobmi na zlepšenie dobrých životných podmienok ako je liečenie chorôb po ich vypuknutí.

Realizovanie hospodárstva zameraného na dobré životné podmienky stavia na udržateľnom raste, ktorý je predpokladom pre zlepšenie dobrých životných podmienok ľudí, čo je zase predpokladom pre udržateľný rast. Takéto politiky sa musia opierať o výskum a inovácie založené na údajoch. Európska únia má nástroje, ako je program Horizont Európa, zamerané na posilnenie vedomostnej základne v záujme podpory dobrých životných podmienok.

¹ Závery Rady o hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky, prijaté 24. októbra 2019 (dokument 13432/19).

Hospodárstvo zamerané na dobré životné podmienky je založené na základných európskych hodnotách, ako je solidarita, dodržiavanie ľudských práv, sociálna ochrana, univerzálny prístup k starostlivosti, rodová rovnosť, prístup k vzdelávaniu a bezpečné pracovné podmienky. Zabezpečenie úcty k ľudskej dôstojnosti a presadzovanie blaha národov patria medzi základné ciele EÚ, ktoré sú zakotvené v Zmluve o Európskej únii (články 2 a 3).

V záveroch Rady sa rieši niekoľko dôležitých tém, ktoré úzko súvisia s politikou v oblasti zdravia. V tejto súvislosti by predsedníctvo chcelo zdôrazniť najmä duševné zdravie, zdravé starnutie a digitálnu transformáciu zdravotníckych a sociálnych služieb.

Bez duševného zdravia niet skutočného zdravia. Duševné zdravie je jedným zo základných predpokladov dobrých životných podmienok. Systematické a na výsledok zamerané opatrenia na riešenie záťaže vyplývajúcej zo zlého duševného zdravia na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ zahŕňajú prevenciu, včasné zistenie a liečenie porúch učenia a porúch duševného zdravia, uplatňovanie najlepších postupov na boj proti psychosociálnym rizikám pri práci, ako aj lepšiu spoluprácu medzi rôznymi oblasťami politiky. Takéto opatrenia môžu mať obrovský pozitívny vplyv na trh práce a hospodárstvo.

Na to, aby sa dosiahlo dobré duševné zdravie a dobré životné podmienky v rámci celého obyvateľstva, sa nestačí sústrediť len na liečbu duševných porúch, ale je tiež dôležité aktívne podporovať duševnú pohodu v práci, v školách a vo vzdelávaní v ranom detstve a naprieč komunitami.

Dobré duševné zdravie zlepšuje kvalitu života ľudí v každom veku. Každá etapa života má svoje faktory, ktoré pozitívne alebo negatívne ovplyvňujú duševné zdravie. Počas celého života však dobré duševné zdravie a rozvoj zručností v oblasti duševného zdravia zvyšujú odolnosť a prispôsobovanie sa rastúcemu tempu zmien v pracovnom a každodennom živote a zložitosti pracovných režimov.

Od roku 1999, keď bolo duševné zdravie prvýkrát zaradené do programu EÚ v oblasti zdravia², sa dosiahol veľký pokrok. Napriek pokroku, ktorý sa okrem iného dosiahol vďaka vykonávaniu Európskeho paktu za duševné zdravie a pohodu³, sa duševné zdravie stáva jednou z hlavných výziev 21. storočia v oblasti zdravia, a to tak na európskej, ako aj na celosvetovej úrovni. Zmeny v pracovnom živote, pokiaľ ide o obsah práce, spôsoby práce a vzťah medzi zamestnávateľmi a zamestnancami tento trend ešte zosilnia, pričom kladú osobitné požiadavky na sociálne, emocionálne a kognitívne zručnosti. V dôsledku týchto zmien sa organizačný ľudský kapitál stáva na trhu práce čoraz dôležitejším a jeho základom je dobré duševné zdravie.

V záveroch Rady o hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky sa upozorňuje na to, že je potrebné podporovať dobré duševné zdravie a dosiahnuť pokrok v oblasti prevencie, včasnej diagnostiky, liečby a destigmatizácie duševných porúch. Medzi politické priority by mohli patriť opatrenia prispievajúce k podpore duševného zdravia, ako je vývoj diagnostiky a systematickejších podporných programov, presadzovanie nediskriminácie v práci a vo vzdelávaní a znižovanie stresu na pracovisku. Vďaka tomu by sa zlepšil život miliónov Európanov a prispelo by sa k zlepšeniu pracovných podmienok, a tým aj k posilneniu hospodárstva.

Komplexná medziodvetvová stratégia EÚ pre duševné zdravie pomôže pri riadení dlhodobej politiky a opatrení založených na výskumných dôkazoch a posúdeniach vplyvu.

Definovanie desaťročia zdravého starnutia. Dlhovekosť je vo veľkej miere výsledkom úspechu európskeho sociálneho modelu: mnohé choroby boli prekonané a vďaka sociálnej ochrane sa znižuje chudoba a nerovnosť. Starnutie obyvateľstva je dôsledkom tohto úspechu a je spojené s inými demografickými zmenami.

² Uznesenie Rady o podpore duševného zdravia, prijaté 18. novembra 1999, Ú. v. ES C 86, 24.3.2000, s. 1 – 2.

³ Európsky pakt za duševné zdravie a pohodu, 2008, https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/pact_en.pdf

K zvýšeniu strednej dĺžky života prispievajú podpora zdravia a prevencia chorôb, opatrenia v oblasti verejného zdravia, boj proti závažným chorobám a pokrok v oblasti zdravotnej starostlivosti. Hoci podpora aktívneho a zdravého starnutia patrí medzi priority na vnútroštátnej a európskej⁴ úrovni, teraz potrebuje ďalší stimul. Celoživotná podpora zdravia prispieva k zvyšovaniu dlhovekosti, ale tiež znižovaniu nákladov na starostlivosť.

Je veľmi potrebné vnímať starnutie nielen ako otázku udržateľnosti národného hospodárstva. Dlhovekosť poskytuje možnosti pre trh práce a hospodárstvo, ale vyžaduje si podporné opatrenia, ktoré umožnia všetkým ľuďom aktívne prispievať k spoločnosti a pracovnému životu. Bezpečné a zdravé pracoviská sa premietajú do dlhšieho pracovného života a sú prevenciou chorôb z povolania a úrazov, čím sa predchádza súvisiacim nákladom.

Starnutie má vplyv na všetky odvetvia spoločnosti, ako sú zdravotná starostlivosť, dôchodkové systémy, bývanie a trhy s tovarom a službami⁵. Reakcie na demografickú zmenu je potrebné obnoviť v širokej škále politik. Spoločným cieľom je vytvoriť politiky v oblasti starnutia, ktoré umožnia aktívny, zdravý, inkluzívny a nezávislý život. Predsedníctvo sa domnieva, že politické výzvy a príležitosti spojené so starnutím sa musia riešiť medziodvetvovým spôsobom, ktorý náležite zohľadňuje generačné a rodové otázky.

Starnutie nemá rovnaký vplyv na všetky sociálno-ekonomické skupiny. Podľa názoru predsedníctva je potrebné riešiť nerovnosti medzi starnúcim obyvateľstvom prostredníctvom systému zdravotníctva a sociálnych služieb, ale tiež zabezpečením primeraného príjmu a dôchodkov a znižovaním chudoby.

Existuje široká škála determinantov zdravia, ktoré majú vplyv na schopnosť ľudí vykonávať každodenné činnosti počas celého ich života. Opatrenia musia prispievať k podpore aktívneho a zdravého starnutia a predchádzaniu zlému zdravotnému stavu, k podpore celoživotného vzdelávania v oblasti pracovných zručností a kompetencií a životných zručností a kompetencií, k posilneniu postavenia starších ľudí a posilňovaniu podporujúcich komunit.

⁴ The Silver Economy (Strieborná ekonomika). Prehľad aktivít Európskej komisie za rok 2019, <https://silvereconomyforum.eu/wp-content/uploads/2019/07/Silver-Economy-Brochure.pdf>

⁵ Fórum na vysokej úrovni o striebornej ekonomike, Helsinky, 9. – 10. júla 2019, <https://silvereconomyforum.eu/>.

Pri hľadaní riešení demografickej zmeny a zabezpečovaní zdrojov pre dôstojný život sa v plnej miere musia využívať sociálne a digitálne inovácie⁶. Okrem toho je predvídanie budúcich vplyvov demografických zmien kľúčovým predpokladom úspešných politík vo všetkých sektoroch.

Digitálna spoločnosť má byť prínosom pre dobré životné podmienky ľudí. Inovatívny technologický vývoj, a najmä digitalizácia a umelá inteligencia, menia spôsob, akým sa môžu podporovať dobré životné podmienky ľudí a ako sa poskytujú zdravotnícke a sociálne služby⁷. Toto má potenciál zvýšiť nákladovú účinnosť, efektívnosť a kvalitu služieb, ako aj bojovať proti nerovnostiam v prístupe a výsledkoch. Najmä zdravotnícki pracovníci musia byť primerane vyškolení, aby sa v odvetví zdravotníctva mohli plne využívať nové technológie.

Veľký potenciál, pokiaľ ide o ďalší pokrok pri podpore zdravia a riešenie výziev v oblasti zdravotnej starostlivosti, ponúka digitalizácia. Digitálne informačné systémy majú zásadný význam pri vytváraní integrovanej starostlivosti. Členské štáty sa môžu navzájom od seba učiť a spolupracovať s cieľom vytvoriť interoperabilný ekosystém pre digitálne zdravotnícke a investičné programy pre digitálnu infraštruktúru v Európe⁸.

Keďže sa technológia rýchlo rozvíja, je dôležité, aby všetci obyvatelia mali prístup k celoživotnému nadobúdaniu zručností a kompetencií, aby mohli čeliť výzvam a využiť príležitosti, ktoré ponúkajú digitalizácia a nové formy práce. Podľa mnohých štúdií využívanie digitálnych nástrojov závisí od digitálnych zručností a znalostí, a nie od veku ako takého, ale nedostatočnú digitálnu gramotnosť u starších ľudí a znevýhodnených skupín je nevyhnutné riešiť.

Dôležitým prvkom individuálnej starostlivosti o pacienta je prístup ľudí k ich vlastným zdravotným a sociálnym údajom. Dobre navrhnuté digitálne systémy sú bezpečné už v štádiu návrhu a dodržiavajú pravidlá ochrany údajov a príslušné etické normy. Systémy navrhnuté na základe týchto zásad pomáhajú využívať potenciál údajov týkajúcich sa zdravia a sociálnych údajov v oblasti verejného zdravia, výskumu a inovácií.

⁶ Závery Rady o zdravom a dôstojnom starnutí, prijaté 30. novembra 2009 (dokument 15955/09).

⁷ Závery Rady o zdraví v digitálnej spoločnosti – napredovanie v inovácii založenej na údajoch v sektore zdravia, prijaté 8. decembra 2017 (dokument 14079/17).

⁸ *EHealth Network Guidelines 2019*, (Usmernenia pre sieť elektronického zdravotníctva), https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/ev_20190611_co922_en.pdf

S cieľom urýchliť súčasnú prácu na cezhraničnej výmene údajov týkajúcich sa zdravia prišla Komisia s myšlienkou európskeho priestoru údajov týkajúcich sa zdravia⁹. V tejto súvislosti by inšpiráciu mohli poskytnúť infraštruktúra digitálnych služieb elektronického zdravotníctva pre e-recepty a súhrnné údaje o pacientoch, klinické konzultácie o pacientoch so zriedkavými chorobami v rámci európskych referenčných sietí a vznikajúca spolupráca pri zostavovaní viac ako 1 milióna sekvenovaných genómov¹⁰, ako aj iné výskumné infraštruktúry, ktoré prezentujú prínosy spoločného využívania údajov týkajúcich sa zdravia. Európsky priestor údajov týkajúcich sa zdravia by sa mohol opierať o európske a vnútroštátne právne predpisy alebo iné nástroje, ktorými sa v praxi vykonávajú pravidlá na ochranu údajov, bezpečnosť údajov a súvisiace etické zásady, najmä pokiaľ ide o sekundárne využívanie údajov týkajúcich sa zdravia a sociálnych údajov.

⁹ Poverovací list adresovaný Stelle Kyriakidesovej, dezinovanej komisárke pre zdravie, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-stella-kyriakides_en.pdf

¹⁰ Oznámenie Komisie o transformácii digitálnej zdravotnej a inej starostlivosti (dokument 6451/18) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:233:FIN>

Záver

Hospodárstvo zamerané na dobré životné podmienky je založené na zásadách Európskeho piliera sociálnych práv, ako aj na prístupoch „zdravie vo všetkých politikách“ a „jedno zdravie“, podporuje vykonávanie globálnej Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a presadzuje medziodvetvovú spoluprácu a koordináciu na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ. Cieľom nedávnych záverov Rady je posilniť úlohu politik v oblasti zamestnanosti, sociálnych vecí, zdravia a vzdelávania v rámci procesu európskeho semestra.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti predsedníctvo vyzýva Radu, aby uskutočnila diskusiu o smerovaní na základe týchto otázok:

1. Aké kroky sú potrebné na to, aby sa pri vypracovávaní konkrétnych opatrení zameraných na podporu prístupu presadzujúceho hospodárstvo založené na dobrých životných podmienkach zabezpečila silná tvorba politiky v oblasti zdravia a zároveň aby sa podporil medziodvetvový dialóg na úrovni EÚ?
 - a) Konkrétnejšie, aké zásadné prvky by mala obsahovať stratégia EÚ pre duševné zdravie, aby čo najlepšie podporovala úsilie členských štátov?
 - b) Aké opatrenia by sa mali v súvislosti s demografickou zmenou prijať v záujme podpory aktívneho a zdravého starnutia a podpory politik v oblasti starnutia založených na prevencii a pripravenosti?

2. Pokiaľ ide o nasledujúce roky, ako by členské štáty a Komisia mohli pracovať na vytvorení európskeho priestoru údajov týkajúcich sa zdravia, a to prostredníctvom súčasných a nových iniciatív s cieľom umožniť lepšie využívanie údajov týkajúcich sa zdravia v oblasti starostlivosti, verejného zdravia a výskumu v záujme dobrých životných podmienok všetkých ľudí?